

Judikatūras krājums

Lieta C-417/23

Slagelse Almennyttige Boligselskab Afdeling Schackenborgvænge u.c.

(Østre Landsret – Nordhavn (Dānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (virspalāta) 2025. gada 18. decembra spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43/EK – Jēdzieni “etniskā piederība”, “tieša diskriminācija” un “netieša diskriminācija” – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru noteiktos dzīvojamajos rajonos – Šo rajonu noteikšana atkarībā no “imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju” īpatsvara – Attaisnojums – Sociālā kohēzija un integrācija – Mājokļu politika – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants – Tiesības uz mājokļa neaizskaramību – Samērīgums

1. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Piemērošanas joma – Valsts mājokļu nodošana lietošanā par īres maksu, kas ir zemāka par tirgus cenu – Iekļaušana (LESD 57. pants; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/123 4. panta 1. punkts; Padomes Direktīvas 2000/43 3. panta 1. punkta h) apakšpunkts)*

(skat. 53.–29. un 63. punktu)

2. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Diskriminācija etniskās piederības dēļ – Etniskā piederība – Jēdziens – Norobežošana, pamatojoties uz kritēriju kombināciju (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants; Padomes Direktīva 2000/43)*

(skat. 72., 73. un 81.–86. punktu)

3. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Valsts pasākums, kas ietver tiešu diskrimināciju – Jēdziens – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu*

īpatsvaru dzīvojamajos rajonos, kuros imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju īpatsvars pārsniedz 50 % – Iekļaušana – Nosacījumi – Tiesiskais regulējums, kas balstīts uz šo dzīvojamo rajonu iedzīvotāju lielākās daļas etnisko piederību – Nelabvēlīgāka attieksme pret šo rajonu iedzīvotājiem salīdzinājumā ar iedzīvotājiem, kas dzīvo no sociālekonomiskā viedokļa salīdzināmos rajonos, kuriem tomēr nav šādas pazīmes (Padomes Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts)

(skat. 99., 100., 105.–108., 128. un 129. punktu un rezolutīvās daļas 1. punktu)

4. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Piemērošanas joma – Vienas vai vairāku etnisko grupu diskriminācijas apkarošana (Padomes Direktīva 2000/43)*

(skat. 101., 102. un 104. punktu)

5. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Valsts pasākums, kas ietver tiešu diskrimināciju – Kritēriji – Sliktāka izturēšanās – Salīdzināma situācija – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru dzīvojamajos rajonos, kuros imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju īpatsvars pārsniedz 50 % – Šāda pienākuma neesamība attiecībā uz rajoniem, kas ir salīdzināmi no sociālekonomiskā viedokļa, bet kuriem nav šādas pazīmes – Pirmo minēto rajonu iedzīvotāju paaugstināts īres līgumu priekšlaicīgas izbeigšanas risks – Risks, ar kuru nesaskaras otro minēto rajonu iedzīvotāji – Risks, kas var radīt sliktāku izturēšanos (Padomes Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts)*

(skat. 113., 117., 120. un 123. punktu)

6. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Valsts pasākums, kas ietver netiešu diskrimināciju – Acīmredzami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse, kas var radīt īpaši nelabvēlīgu situāciju – Jēdziens – Valsts tiesas vērtējums – Noteikums, kritērijs vai prakse, kas var radīt nelabvēlīgu situāciju vairākām etniskajām grupām – Iekļaušana (Padomes Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 134.–137., 139. un 140. punktu)

7. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Valsts pasākums, kas ietver netiešu diskrimināciju – Jēdziens – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru dzīvojamajos rajonos, kuros imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju īpatsvars pārsniedz 50 % – Iekļaušana – Nosacījumi – Valsts tiesiskais regulējums, kas konkrētām etniskajām grupām piederošām personām rada īpaši nelabvēlīgu*

*situāciju – Valsts tiesiskais regulējums, kurā nav ievērots samērīguma princips, lai sasniegtu izvirzīto primāro vispārējo interešu mērķi – Valsts tiesas vērtējums
(Padomes Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 144., 165., 168.–170. un 173.–175. punktu un rezolutīvās daļas 2. punktu)

8. *Eiropas Savienības tiesības – Principi – Vienlīdzīga attieksme – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43 – Valsts pasākums, kas ietver netiešu diskrimināciju – Attaisnojums, kas balstās uz leģitīmu mērķu īstenošanu – Mērķis saistībā ar sociālo kohēziju un integrāciju – Pieļaujamība – Nosacījums – Šī mērķa sasniegšanai piemērots un nepieciešams pasākums – Valsts tiesas vērtējums
(Padomes Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta b) apakšpunkts)*

(skat. 149., 150., 156. un 159.–163. punktu)

Rezumējums

Izskatot *Østre Landsret* (Austrumdānijas Augstā tiesa, Dānija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa, spriežot virspalātas sastāvā, sniedz skaidrojumus par Direktīvā 2000/43¹ ietvertu jēdzienu “etniskā piederība” un norobežo jēdzienus “tieša diskriminācija” un “netieša diskriminācija” etniskās piederības dēļ².

Pamatlietās ir iesaistītas Dānijas valsts mājokļu sabiedrības vai par mājokļiem atbildīgā ministrija³ un valsts ģimenes mājokļu īrnieki un tās ir saistītas ar valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru noteiktos dzīvojamajos rajonos, kas tiek saukti par “transformācijas rajoniem”.

Dzīvojamie rajoni, kuros dzīvo šie īrnieki, proti, *Ringparken*, kas atrodas Slāgelses [*Slagelse*] pašvaldībā (Dānija), un *Mjølnerparken*, kas atrodas Kopenhāģenas pašvaldībā (Dānija), tika kvalificēti kā “transformācijas rajoni” Dānijas Valsts mājokļu likuma⁴ izpratnē, ņemot vērā sociālekonomiskos kritērijus un to, ka vairāk nekā 50 % šo dzīvojamo rajonu iedzīvotāju ietilpa kategorijā no “imigranti no valstīm, kas nav Rietumu valstis”⁵, un viņu pēcnācēji” šī likuma izpratnē.

Atbilstoši tam, kas paredzēts minētajā likumā, sadarbībā starp valsts mājokļu sabiedrībām un attiecīgajām pašvaldībām tika izstrādāti šo dzīvojamo rajonu attīstības plāni, lai samazinātu valsts sociālo dzīvokļu īpatsvaru līdz 40 % no visiem šajā dzīvojamajā zonā esošajiem dzīvokļiem. Šos attīstības plānus apstiprināja kompetentās iestādes.

¹ Padomes Direktīva 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV 2000, L 180, 22. lpp.).

² Šīs direktīvas 2. panta 1. punktā vienlīdzīgas attieksmes princips ir konkretizēts kā tāds, kas nozīmē, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas rasu vai etniskās piederības dēļ.

³ *Social-, Bolig- og Ældreministeriet* (Sociālo lietu, mājokļu un vecāka gadagājuma cilvēku ministrija, Dānija).

⁴ 2021. gada 27. septembra *Lovbekendtgørelse nr. 1877 om almene boliger m.v. (almenboligloven)* (Konsolidētais likums Nr. 1877 par valsts mājokļiem (Valsts mājokļu likums); turpmāk tekstā – “Valsts mājokļu likums”).

⁵ *Danmarks Statistics* (Dānijas Statistikas pārvalde) izstrādātais jēdziens “valstis, kas nav Rietumu valstis” ietver visas valstis, izņemot Savienības dalībvalstis, Andoru, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, Sanmarīno, Šveici, Vatikāna pilsētvalsti, Kanādu, Amerikas Savienotās Valstis, Austrāliju un Jaunzēlandi.

Attiecībā uz *Ringparken* valsts mājokļu sabiedrība *Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge* (turpmāk tekstā – “SAB”), kas ir atbildīga par *Schackenborgvænge* – kvartāla, kas atrodas šajā rajonā, – pārvaldību, nolēma atsavināt 136 valsts ģimenes mājokļus privātam pircējam. Pēc tam SAB izbeidza 17 īres līgumus par šajā kvartālā esošajiem dzīvokļiem, jo īrnieki neatbilda nosacījumiem, lai uzturētos pašvaldības apstiprinātajās vietās. Tā kā īrnieki, no kuriem daži dzimuši “valstī, kas nav Rietumu valsts”, vai ir šādas valsts pilsoņi Valsts mājokļu likuma izpratnē, iebilda pret īres līguma izbeigšanu, SAB cēla prasību, lūdzot atzīt, ka minēto īres līgumu izbeigšana ir likumīga.

Attiecībā uz *Mjølnerparken* valsts mājokļu sabiedrība, kas pārvalda šajā dzīvojamajā rajonā esošu kvartālu, noslēdza līgumu par šajā kvartālā ietilpstošu bloku pārdošanu. Vairāki īrnieki – šo bloku iedzīvotāji, no kuriem daži dzimuši “valstīs, kas nav Rietumu valstis”, vai ir šo personu pēcnācēji Valsts mājokļu likuma izpratnē, cēla prasību, lūdzot konstatēt, ka par mājokļiem atbildīgās ministrijas veiktā šī dzīvojamā rajona attīstības plāna apstiprināšana nav spēkā.

Austrumdānijas Augstā tiesa, kas ir iesniedzējtiesa, uzdod jautājumu, vai valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts pienākums pieņemt attīstības plānus, kas domāti, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru dzīvojamajos rajonos, kuriem tostarp ir raksturīgs tas, ka pēdējo piecu gadu laikā šajos rajonos dzīvojošo “imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju” īpatsvars ir pārsniedzis 50 %, rada tiešu vai netiešu diskrimināciju etniskās piederības dēļ Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkta izpratnē.

Tiesas vērtējums

Pēc tam, kad Tiesa bija precizējusi, ka pamatlietas, ciktāl tās attiecas uz Dānijas valsts ģimenes mājokļu sistēmu, ietilpst Direktīvas 2000/43 materiālās piemērošanas jomā, tā pārbauda, pirmām kārtām, vai kritērija saistībā ar “imigrantiem no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācējiem” izmantošana var būt tieša diskriminācija etniskās piederības dēļ Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

Šajā nolūkā tā vispirms interpretē jēdzienu “etniskā piederība”, kurš, tā kā Direktīvā 2000/43 tas nav definēts, ir jādefinē, pamatojoties uz tādu kritēriju kopumu kā kopienas pēc valstspiederības, reliģiskās ticības, valodas, kultūras un tradicionālās izcelsmes un dzīves vides.

Šajā nolūkā konteksts, kādā iekļaujas jēdziens “etniskā piederība” Direktīvas 2000/43⁶ 2. panta izpratnē, ļauj iegūt skaidrojumus par šī jēdziena interpretāciju. Tādējādi gan no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras⁷, gan no Starptautiskās konvencijas par rasu visu veidu diskriminācijas likvidāciju⁸ 1. panta formulējuma izriet, ka diskriminācija personas etniskās piederības dēļ ir viens no rasu diskriminācijas veidiem.

⁶ Šī direktīva ir Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 21. pantā nostiprinātā diskriminācijas rasu un etniskās piederības dēļ aizlieguma principa konkrētā izpausme materiālajās jomās, uz kurām attiecas direktīva. Tās 21. panta 1. punkta pamatā tostarp ir 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 14. pants, un, ciktāl tas atbilst pēdējam minētajam, tas ir piemērojams saskaņā ar to.

⁷ Judikatūra attiecībā uz ECPAK 14. pantu.

⁸ Direktīvas 2000/43 3. apsvērumā ir norādīts, ka ikvienas personas tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā un aizsardzību pret diskrimināciju ir vispārējas tiesības, kas atzītas tostarp 1965. gada 21. decembrī pieņemtajā Starptautiskajā konvencijā par rasu visu veidu diskriminācijas likvidāciju.

Turklāt, pat ja nedz personas valstspiederības kritērijs, nedz arī tās dzimšanas valsts kritērijs pats par sevi nav pietiekams, lai pamatotu pieņemumu par piederību kādai etniskai grupai, gan viens, gan otrs kritērijs var tikt ņemts vērā kopā ar citiem elementiem, lai secinātu par piederību kādai etniskai grupai.

Pēc tam Tiesa interpretē jēdzienu “tieša diskriminācija” etniskās piederības dēļ Direktīvas 2000/43 izpratnē⁹.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka atšķirīgā attieksme, kas noteikta starp transformācijas rajoniem, attiecībā uz kuriem ir jāpieņem attīstības plāns, lai samazinātu valsts ģimenes mājokļu īpatsvaru, un tā sauktajiem “apdraudētajiem” dzīvojamajiem rajoniem Valsts mājokļu likuma izpratnē, uz kuriem neattiecas šāda prasība, lai gan tiem ir raksturīga arī problemātiska sociālekonomiskā situācija, bet kuros “imigrantu no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēju” īpatsvars nepārsniedz 50 %, šķiet, galvenokārt ir balstīta uz šo pēdējo minēto kritēriju.

Tā kā šis kritērijs ir paredzēts Dānijas tiesībās, iesniedzējtiesai, pirmkārt, ir jānosaka, vai tas rada atšķirīgu attieksmi etniskās piederības dēļ.

Šajā nolūkā Tiesa norāda, ka saskaņā ar attiecīgo tiesisko regulējumu jēdzieni “imigrants” un “pēcnācējs” ir balstīti uz kritēriju sarežģītu kombināciju, kas attiecas uz attiecīgās personas dzimšanas valsti vai tās vecāku dzimšanas valsti un valstspiederību¹⁰, un šie kritēriji, aplūkojot tos atsevišķi, nav pietiekami, lai konstatētu piederību kādai etniskai grupai. Tā precizē, ka tāds vispārējs kritērijs kā tas, kas tiek aplūkots šajā lietā, var tikt uzskatīts par tādu, kas balstīts uz attiecīgo personu etnisko piederību, pat ja tas var attiekties uz vairākām etniskām piederībām. Pretēja interpretācija atņemtu Direktīvai 2000/43 jebkādu lietderīgo iedarbību. Turklāt tiesību aktu, kuros iekļauts minētais kritērijs, sagatavošanas darbos var būt ietverta nozīmīga informācija, lai noteiktu, vai šie tiesību akti rada atšķirīgu attieksmi etniskās piederības dēļ. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai pastāvētu tieša diskriminācija¹¹, pietiek ar to, ka ar etnisko piederību saistīts apsvērums ir noteicis lēmumu ieviest atšķirīgu attieksmi. Visbeidzot, ar to apstākli vien, ka transformācijas rajonu iedzīvotāji ir arī tādas personas, kas nav “imigranti no valstīm, kas nav Rietumu valstis, un viņu pēcnācēji”, nevar izslēgt, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā tas, kas tiek aplūkots šajā lietā, var tikt uzskatīts par tādu, kas pieņemts, pamatojoties uz etnisko piederību.

Otrkārt, iesniedzējtiesai jāpārbauda, vai Valsts mājokļu likuma sekas ir tādas, ka pret konkrētām personām ir sliktāka attieksme nekā pret citām personām, kuras atrodas salīdzināmā situācijā.

⁹ Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka šī panta 1. punkta piemērošanas mērķiem tiek pieņemts, ka tieša diskriminācija iestājas tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturētos sliktāk nekā pret otru personu rasu vai etniskas piederības dēļ.

¹⁰ Atbilstoši iesniedzējtiesas norādēm Dānijas Statistikas pārvalde definē “imigrantu” kā ārvalstīs dzimušu personu, ja neviens no tās vecākiem nav dzimis Dānijā un nav Dānijas pilsonis. Jēdziens “pēcnācējs” apzīmē Dānijā dzimušu personu, ja neviens no tās vecākiem nav dzimis Dānijā un nav Dānijas pilsonis, vai kuras vecāki, pat ja viņi ir dzimuši Dānijā un ir ieguvuši Dānijas pilsonību, abi saglabā arī citas valsts pilsonību.

¹¹ Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

Šajā ziņā šķiet, ka transformācijas rajonu iedzīvotāji tiek pakļauti paaugstinātam viņu īres līgumu priekšlaicīgas izbeigšanas riskam šo rajonu teritoriju attīstības plāna pieņemšanas dēļ, kas var apdraudēt viņu pamattiesības uz mājokļa neaizskaramību¹², savukārt apdraudēto dzīvojamo rajonu iedzīvotāji nav pakļauti šādam riskam, lai gan attiecībā uz viņu īres attiecībām viņi, šķiet, atrodas salīdzināmā situācijā.

Otrām kārtām, ja iesniedzējtiesa nonāktu pie secinājuma, ka pamatlietā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums nerada tiešu diskrimināciju, tai vēl būs jāpārbauda, vai pastāv netieša diskriminācija Direktīvas 2000/43 izpratnē¹³.

Šajā ziņā iesniedzējtiesai vispirms būs jāpārbauda, vai minētais tiesiskais regulējums¹⁴ rada īpaši nelabvēlīgu situāciju personām, kas pieder pie noteiktām etniskajām grupām.

Tiesa precizē, ka attiecīgajām tiesību normām nav obligāti jārada nelabvēlīgas sekas tikai vienai konkrētai etniskajai piederībai. Pretēja interpretācija būtu grūti savienojama ar Direktīvas 2000/43 mērķiem, kuras piemērošanas joma nevar tikt aprobežota ar cīņu pret diskrimināciju, kas attiecas tikai uz vienu etnisko grupu.

Pēc tam iesniedzējtiesai būs jānosaka, vai tiesiskais regulējums ir objektīvi attaisnots ar likumīgu mērķi un vai šī mērķa sasniegšanas līdzekļi ir piemēroti un vajadzīgi.

Attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem Dānijas valdība uzskata, ka Valsts mājokļu likuma mērķis ir atrisināt Dānijas valsts mājokļu sistēmā ar “paralēlu sabiedrību” izveidošanos saistītās problēmas, kā arī nodrošināt sekmīgu integrāciju.

Saskaņā ar Tiesas judikatūru mērķis nodrošināt trešo valstu valstspiederīgo sekmīgu integrāciju var būt primārs vispārējo interešu apsvērums, ņemot vērā, ka šo valstspiederīgo integrācija ir noteicošs elements, lai veicinātu ekonomisko un sociālo kohēziju, kas ir LESD noteiktais Savienības pamatmērķis. Dalībvalstīm principā ir plaša rīcības brīvība, lai pieņemtu pasākumus ar nolūku nodrošināt sociālo kohēziju un integrāciju, tostarp pilsētplānošanas pasākumus. Tomēr tām joprojām jāievēro jebkādas diskriminācijas rases vai etniskās piederības dēļ aizliegums, kas ir nostiprināts Hartas 21. pantā un konkretizēts Direktīvā 2000/43.

Attiecībā uz samērīguma principa ievērošanu, pirmkārt, jāpārbauda, vai attiecīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētie pasākumi ir piemēroti, lai sasniegtu mērķi veicināt sociālo kohēziju un integrāciju.

Šajā ziņā iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai ar tādu attīstības plānu pieņemšanu, kuru mērķis ir atrisināt sociālekonomiskas problēmas, kas it īpaši skar noteiktus dzīvojamos rajonus, šis mērķis tiek īstenots saskaņoti un sistemātiski, lai gan šis pasākums attiecas tikai uz transformācijas rajoniem, izslēdzot apdraudētos dzīvojamos rajonus, kuros līdzīgas sociālekonomiskas problēmas tiek risinātas, izmantojot citus līdzekļus sociālās kohēzijas nodrošināšanai.

¹² Runa ir par Hartas 7. pantā garantētajām pamattiesībām, kas ietver tiesības, kuras atbilst ECPAK 8. panta 1. punktā garantētajām tiesībām. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka mājokļa zaudēšana ir viens no būtiskākajiem kaitējumiem tiesībām uz mājokļa neaizskaramību.

¹³ Saskaņā ar Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta b) apakšpunktu netieša diskriminācija rodas tad, ja acīmredzami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse nostāda kādas rases vai etniskās piederības personas īpaši nelabvēlīgā situācijā, salīdzinājumā ar citām personām, ja vien šāds noteikums, kritērijs vai prakse nav objektīvi attaisnojams ar leģitīmu mērķi un ja vien šī mērķa sasniegšanas līdzekļi nav samērīgi un vajadzīgi.

¹⁴ Lai gan tas šķietami ir formulēts vai piemērots neitrāli, ņemot vērā nevis etniskās piederības faktoru, bet citus faktorus.

Otrkārt, lai noteiktu, vai šāds pasākums ir nepieciešams, iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai izvirzīto mērķi tikpat efektīvi var sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas mazāk aizskartu attiecīgajām personām garantētās tiesības un brīvības. Ja tas tā nav, tai vēl būs jāpārbauda, vai šī pasākuma radītās neērtības nav nesamērīgas un vai tas pārmērīgi neaizskar transformācijas rajonu iedzīvotāju likumīgās intereses, it īpaši ņemot vērā viņu pamattiesības uz mājokļa neaizskaramību.